

UCHWAŁA NR 13 /2021
CZŁONKÓW ZGROMADZENIA OGÓLNEGO KRAJOWEJ RADY SPÓŁDZIELCZEJ
z dnia 25 marca 2021 r.

w sprawie: **zapewnienia szerokiego dostępu spółdzielniom i ich związkom do funduszy w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2021-2027 dla Polski**
oraz

w sprawie: **zapewnienia możliwości uzyskiwania przez spółdzielnie i ich związki wsparcia sektorowego w kluczowych dla polskiego rolnictwa sektorach, w tym sektora zbóż, nasion roślin oleistych, mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, mięsa drobiowego, wołowiny i cielęciny, w ramach Planu Strategicznego WPR2021-2027 oraz przyjęcia uproszczonej procedury uzyskiwania statusu uznanej organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów przez działające spółdzielnie i ich związki**

Na podstawie art. 259 § 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 275 z późn.zm.) oraz § 7 ust. 1 Statutu Krajowej Rady Spółdzielczej (M.P. z 1996 r., nr 7, poz. 86) i art. 15 zzzr ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1842, t.j. z późn.zm.) członkowie Zgromadzenia Ogólnego Krajowej Rady Spółdzielczej postanawiają, co następuje:

§ 1

Członkowie Zgromadzenia Ogólnego Krajowej Rady Spółdzielczej, na wniosek Komisji Spółdzielczości Rolniczej wnoszą o zapewnienie spółdzielniom i ich związkom szerokiego dostępu do funduszy w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2021-2027 dla Polski oraz zapewnienie możliwości uzyskiwania przez spółdzielnie i ich związki wsparcia sektorowego w kluczowych dla polskiego rolnictwa sektorach, w tym sektora zbóż, nasion roślin oleistych, mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, mięsa drobiowego, wołowiny i cielęciny, w ramach Planu Strategicznego WPR 2021-2027, poprzez dopisanie tych rodzajów produkcji i przetwórstwa do wsparcia sektorowego, zaplanowanego przez Komisję Europejską dla uznanych organizacji producentów lub ich zrzeszeń – w wysokości do 5% corocznej wartości produkcji sprzedanej przez organizację producentów lub zrzeszenie organizacji producentów. Wnosi się również o przyjęcie uproszczonej procedury uzyskiwania statusu uznanej organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów przez działające spółdzielnie i ich związki.

§ 2

Zobowiązuje się Zarząd Krajowej Rady Spółdzielczej do pilnego przekazania niniejszej uchwały Prezydentowi RP, Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi Sejmu i Senatowi RP, Prezesowi Rady Ministrów, Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz przekazywania stanowisk Krajowej Rady Spółdzielczej w przedmiotowym zakresie według kompetencji w ramach trwających uzgodnień projektu Planu Strategicznego WPR na lata 2021-2027 dla Polski.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Sekretarz
Zgromadzenia Ogólnego
Krajowej Rady Spółdzielczej

/Maciej Palej/

Przewodniczący
Zgromadzenia Ogólnego
Krajowej Rady Spółdzielczej

/dr Jerzy Jankowski/

UZASADNIENIE

Obecnie w Polsce jest bardzo mały udział spółdzielczości w przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, w tym niskie zorganizowanie rolników. Jest to najsłabsza strona polskiego rolnictwa i zorganizowania mieszkańców wsi. Jedną z głównych przyczyn takiego stanu rzeczy jest tzw. spec ustawa z dnia 20 stycznia 1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości (Dz.U. z 1990 r. Nr 6, poz. 36, z późn. zm.), która spowodowała rozbitcie struktur spółdzielczych, likwidację wielu związków spółdzielczych i spółdzielni. Nie mniejszą rolę w tym procesie odegrały niekorzystne dla działania spółdzielni uregulowania prawne, w tym podatkowe po roku 1989, w większości obowiązujące do dziś. Jednocześnie dostęp spółdzielni rolniczych i wiejskich oraz ich związków do środków wsparcia z budżetu państwa oraz funduszy unijnych po wejściu Polski do Unii Europejskiej był zbyt mały do potrzeb, a można stwierdzić, że utrudniony. Przy wdrażaniu różnych form pomocy spółdzielnie były dyskryminowane. Warunki udzielania wsparcia kształtowane były głównie dla osób indywidualnych oraz spółek kapitałowych. Spółdzielnie, jako forma wspólnotowego działania, łącząca kapitał ludzki i zazwyczaj małe kapitały finansowe swoich członków, nie pasowały do tak stawianych wymagań. W większości przyjmowanych warunków wsparcia nie brano również pod uwagę bardzo trudnych dla spółdzielni i ich związków lat 90-tych. Nagłe zmiany legislacyjne oraz warunków gospodarczych nie dały szans przetrwania bardzo dużej części przedsiębiorstw zakładanych przed 1989 r., w tym spółdzielni, oraz odbiły się piętnem na społeczeństwie w wyniku skokowego wzrostu bezrobocia.

Zupełnie inaczej są traktowane spółdzielnie i ich związki w krajach Zachodniej Europy, korzystając z różnych form pomocy poszczególnych państw, w tym podatkowych oraz środków UE, uwzględniających charakter i funkcje gospodarcze i społeczne spółdzielni. Działające tam spółdzielnie różnego typu oraz ich związki, pełnią znaczącą rolę, zarówno w zakresie działania rolników na rynku, jak i świadczenia różnorodnych usług dla społeczności lokalnych na obszarach wiejskich. W krajach tych, a przecież większość z nich czerpała wzorce z polskiej spółdzielczości z czasów zaborów oraz okresu międzywojennego, panuje zrozumienie, że optymalnie ekonomicznie działanie rolników na rynku oraz dostarczenie różnorodnych dóbr i usług dla mieszkańców wsi, odbywać się powinno przez spółdzielnie. W zależności od kraju od 60 do blisko 100% rolników jest członkiem spółdzielni, często kilku różnego typu spółdzielni. Widać to szczególnie dziś, w warunkach dużo większej konkurencji, że w określonych rodzajach aktywności ludzkiej, bez kumulowania potencjałów m.in. produkcji rolnej oraz popytu na określone usługi – co bardzo dobrze wypełniają spółdzielnie - pojedyncze inicjatywy gospodarcze mają coraz trudniejsze warunki do działania i zazwyczaj nie są w stanie przetrwać na rynku. Dobrym przykładem są tu rolnicy, którzy nie są w stanie w nieskończoność zwiększać swoich gospodarstw, inwestować w bardzo kosztowne maszyny i urządzenia rolnicze, które kupowane indywidualnie nie mają w wielu przypadkach uzasadnienia ekonomicznego, stanowiąc wysoki koszt działalności, co powoduje coraz większe zadłużanie się i rosnącą liczbę bankructw. Mieszkańcy wsi nie mają w większości gmin także swoich podmiotów spółdzielczych, celem zaopatrywania ich członków i lokalnej społeczności w podstawowe towary i usługi, co poprawiłoby dochody gospodarstw domowych.

Z tych właśnie powodów, potrzebne jest w Polsce nowe podejście do spółdzielczości – wpisanie rozwoju spółdzielczości do priorytetów Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej 2021-2027 dla Polski, aby wykorzystać istniejący potencjał poprzez rozwój już działających i tworzenie nowych spółdzielni rolniczych i wiejskich. Jednocześnie tak postawiony cel osiągnąć można głównie poprzez uzupełnienie projektu Planu Strategicznego o znaczne wsparcie form wspólnego działania rolników oraz mieszkańców wsi, ze szczególnym uwzględnieniem spółdzielni i ich związków.

Planowane przez Komisję Europejską wsparcie sektorowe w ramach WPR UE 2021-2027 dla uznanych organizacji producentów lub zrzeszeń organizacji producentów (uznanych zgodnie z art. 152 i dalsze Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013) – w wysokości do 5% corocznej wartości produkcji sprzedanej przez organizację producentów lub zrzeszenie organizacji producentów, na podstawie realizowanego programu operacyjnego i utworzonego funduszu operacyjnego – będzie silnym wsparciem ekonomicznym tych

podmiotów. Istotnie będzie również wpływać na poprawę dochodów z działalności rolniczej zrzeszonych w w/w organizacjach rolników. To nowe, ważne wsparcie dla podmiotów skupowych, przetwórczych i usługowych w rolnictwie, mających status uznanej OP lub zrzeszenia OP.

Polskim rolnikom, w szczególności poprzez spółdzielnie i ich związki, powinno się umożliwić korzystanie z w/w wsparcia sektorowego planowanego przez KE, w kluczowych dla polskiego rolnictwa sektorach, w tym sektora zbóż, nasion roślin oleistych, mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, mięsa drobiowego, wołowiny i cielęciny, w ramach Planu Strategicznego WPR 2021-2027 dla Polski. Decyzję, które sektory będą wspierane, KE pozostawia państwu członkowskiemu, stosownie do potrzeb w danym kraju. Obecny projekt Planu Strategicznego przewiduje takie wsparcia tylko dla uznanych organizacji producentów lub ich zrzeszeń w sektorze owoców i warzyw. Jednocześnie ważne jest przyjęcie uproszczonej procedury uzyskiwania statusu uznanej organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów przez działające obecnie spółdzielnie i ich związki. Spółdzielnie działające od wielu lat realizują cele stawiane dla uznanych organizacji producentów, przy czym prawodawstwo unijne wymaga realizacji co najmniej jednego z kilkunastu celów wskazanych w Rozporządzeniu PEiR (UE) nr 1308/2013 (art. 152).

Uwzględniając, że członkami organizacji producentów mogą być – poza producentami rolnymi - również nie rolnicy (do 20% liczby członków), posiadający np. możliwości przechowalnicze, magazynowe, przetwórcze lub usługowe dla rolnictwa (m.in. maszyny i urządzenia rolnicze), daje to duże możliwości wykorzystania potencjału w rolnictwie i jego otoczeniu - potencjału gospodarczego i ludzkiego (doświadczony kadry). Ten rodzaj wsparcia dotychczas realizowany był w UE wyłącznie w sektorze owoców i warzyw. Komisja wskazuje, że organizacje producentów oraz ich zrzeszenia będą podmiotami znaczącego wsparcia sektorowego w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 (w praktyce wdrażanego do roku 2030), jako docelowe formy działania rolników i podmiotów związanych z rolnictwem na rynku. Wsparcie to, wprowadzane na poziomie UE dla szeroko rozumianych sektorów rolnych, wskazanych w art. 1. ust. 2 Rozporządzenia PEiR (UE) nr 1308/2013 (szczegółowy wykaz produktów zawiera Załącznik I do tego rozporządzenia), poza wzmocnieniem produkcji rolnej, skupu oraz przetwórstwa rolno-spożywczego w UE, stanowić będzie narzędzie przyspieszenia procesów integracji i konsolidacji. To również rekompensata, za coraz większy udział w budżecie UE, w tym dla rolnictwa, kwot przeznaczanych na ochronę środowiska i klimatu. Bez wsparcia sektorowego i działania rolników w ramach silnych podmiotów, bardzo trudno będzie zatrzymać spadającą dochodowość produkcji rolnej oraz przeciwdziałać zwiększonym kosztom funkcjonowania wynikającą z konieczności wypełniania wysoko postawionych wymagań w zakresie dobrostanu, ekologii, ochrony klimatu i środowiska wynikających z Europejskiego Zielonego Ładu.

Dotychczas w Polsce uznane OP funkcjonują jedynie w sektorze owoców i warzyw – działa ich obecnie ok. 220. Według danych KE z 2017 r. w krajach UE działa 3500 uznanych organizacji producentów lub ich zrzeszeń, którymi są głównie spółdzielnie oraz ich związki. W szczególności we Francji, w Niemczech, we Włoszech, w Hiszpanii, Belgii, Holandii głównie w sektorach: owoców i warzyw, mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, mięsa drobiowego, wołowiny i cielęciny. Wdrożenie wsparcia sektorowego przyspieszy z pewnością proces uzyskiwania statusu uznanej OP i ich zrzeszeń przez już działające podmioty, jak i tworzenie nowych organizacji i zrzeszeń w UE.

Powyższe dane potwierdzają, że w w/w krajach, na kluczowych dla nich rynkach produkcji rolnej, skupu i przetwórstwa rolnego działają uznane organizacje producentów oraz ich zrzeszenia. Należy podkreślić, że uznane OP na Zachodzie Europy mają zazwyczaj dziesiątki, a często setki członków i dysponują znacznym potencjałem gospodarczym i organizacyjnym. Tym bardziej zwielokrotniony potencjał mają zrzeszenia OP.

Rolnictwo UE oparte jest na coraz mocniej zorganizowanych formach gospodarczych – organizacje producentów, zrzeszenia organizacji producentów, organizacje międzybranżowe/ organizacje ponadnarodowe – działające głównie jako spółdzielnie I stopnia (spółdzielnie

podstawowe), spółdzielnie II stopnia (pełniące rolę związków gospodarczych) oraz spółdzielnie międzybranżowe.

Potrzebę wdrożenia w Polsce wsparcia sektorowego w szeroko rozumianych sektorach rolnych, potwierdza malejąca dochodowość produkcji rolnej oraz nowe i kosztowne w/w wyzwania stojące przed rolnictwem UE. W naszym kraju już dziś w części sektorów produkcji rolnej jest bardzo trudna sytuacja ekonomiczna m.in. na rynku trzody chlewnej, bydła mięsnego, drobiu, dotkniętych dodatkowo problemami w związku z trwającą epidemią COVID-19 czy występowaniem ASF. Dane rynkowe oraz liczne badania instytutów oraz ekspertyzy wskazują, że dochodowość produkcji rolnej będzie systematycznie spadać.

Uwzględniając powyższe dane z krajów Zachodniej Europy należy zgodzić się ze stwierdzeniem, że korzyści organizacyjne i finansowe rolników, podmiotów skupowych i przetwórstwa produktów rolnych z tych krajów, dobrze zorganizowanych gospodarczo, w stosunku do polskich rolników i w/w podmiotów, będą skokowo rosnąć w kolejnych latach. Aby temu przeciwdziałać, potrzebne jest uzupełnienie Planu Strategicznego WPR 2021-2027 dla Polski o wsparcie sektorowe w kluczowych dla naszego kraju sektorach rolnych oraz przyjęcie uproszczonej procedury uzyskiwania statusu uznanej organizacji producentów lub zrzeszenia organizacji producentów przez działające spółdzielnie i ich związki.